

DE KOSTERSTEEN

Nummer 120, april 2012

“Een buitenverblijf voor zomer en winter geschikt”

Het verhaal van de Mariënhof en zijn bewoners (deel 2)

Theo Michels

Deel 1 van het verhaal van de Mariënhof is verschenen in de Kostersteen 118, oktober 2011. De nummering van de afbeeldingen in deel 2 sluit aan op die van van deel 1.

Korte samenvatting van deel 1:

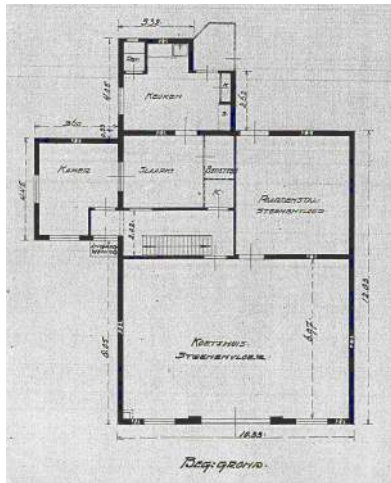
In 1853 liet Georg Philip Panhorst de villa Mariënhof bouwen. Maar reeds in 1857 verkocht hij de villa aan Johannes Frenadus Feisser. Na diens overlijden werd de villa in 1867 opnieuw geveild. Jean Paul Henri Marie Louis van Dam van Brakel werd de nieuwe eigenaar. Maar van Dam bleek een tussenhandelaar; in 1870 werd de villa verkocht aan Maurits Willem van Wickvoort Crommelin. In 1877 was er opnieuw een openbare verkoping. De nieuwe eigenaar, Martinus Julius Gaijmans, moest echter ook al snel weer verkopen. Hendrik Boeken bleef vervolgens tot 1896 op Mariënhof wonen. Jan Albert van Heloma en diens zoon Jan Albert Tjaard van Heloma betrokken daarna de Mariënhof.

Met nieuw elan de 20e eeuw in

Vader en zoon Van Heloma die het landgoed in 1896 betrekken beginnen meteen met een opknapbeurt. Direct na de aankoop komen er nieuwe pannen op het dak van de villa. Dat gaat niet helemaal goed, zo lezen we in de Nieuwe Tilburgsche Courant (afb. 19): zeven mannen vallen met een ladder van 33 sporten omlaag, volgens de krant was het “betrekkelijk gunstig afgelopen”.

Afb. 19. Bericht in de Nieuwe Tilburgsche Courant, 27 februari 1896.

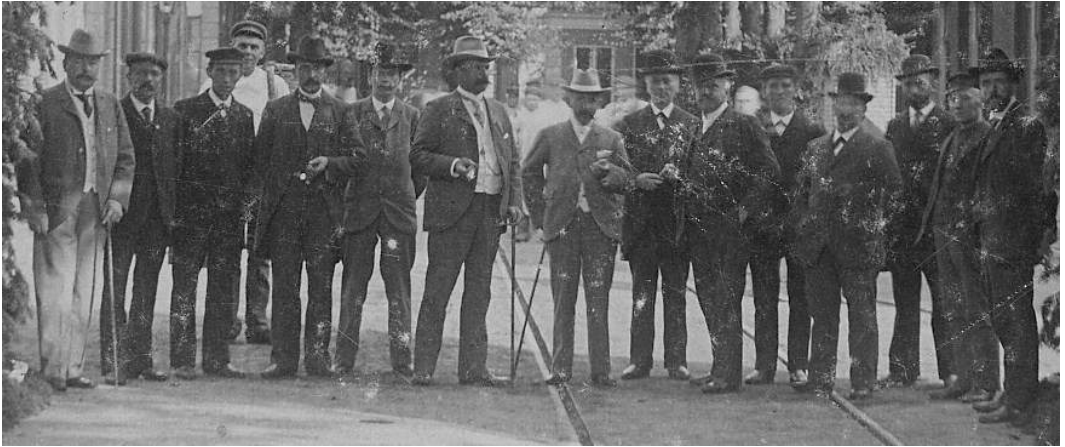
Afb. 20. Plattegrond en voorgevel van het koetshuis uit 1897. Gemeentearchief Ede

Ook bouwen de Van Heloma's in 1897 ten zuiden van de villa een stenen koets huis met paardenstal en koetsierswoning, op de plek waar nu het huis Bovenweg 56 staat. Hoewel door Panhorst bij de verkoping in 1856 al een koetshuis werd vermeld (afb.5 in deel 1), moet het daar om een oudere, waarschijnlijk houten, voorloper gaan. Dit blijkt uit de muizen-tandfriezen in het metselwerk van het gebouw en het timmerwerk in chaletstijl aan de kap, typische stijlelementen van eind 19e eeuw¹. Op de bouwtekening in afb. 20 zien we dat in het koetshuis royale ruimten waren gereserveerd voor rijtuigen en paarden; daar achter resteert een klein woninkje voor het koetsiers-echtpaar. Zo ging het in die tijd.

Afb. 21. Rouwadvertentie in Het Nieuws van de Dag, 4 december 1901.

¹ Mededeling dhr. P.J.A. Lommen, Bureau Monumenten Gemeente Ede, 2011.

Afb. 22. Ereboog t.g.v. het huwelijk van koningin Wilhelmina in de Dorpsstraat, 1901. Hierboven, uitgevergroot, de personen onder de boog.

Uiterst links onder de boog staat Van Heloma jr. Hij hoort dan al, 31 jaar oud, tot de notabelen.

In het midden, links van de tramrail staat Willem Insinger, bewoner van Oostereng, rechts van hem Henry Quarles van Ufford, die Zuidereng bewoont. Fotocollectie HV Oud-Bennekom.

Jan Albert Tjaard Van Heloma erft de Mariënhof in 1901 als vader Jan Albert overlijdt (afb. 21) en blijft er wonen als (waarschijnlijk begerenswaardige) vrijgezel.

Het wereldje van de plaatselijke elite is klein; ons kent ons. Van Heloma jr. bezit aan de overzijde van de Grintweg ook de percelen E334 en E335 (afb.3 in deel 1), dan nog bouwland. Hij verkoopt deze in 1901 aan Christina Francina Matak Fontein, de tweede vrouw en inmiddels weduwe van Jean van Dam van Brakel, die van 1867 tot 1870 de Mariënhof bewoonde. Op het weiland aan de overzijde bouwt zij dan de villa Rusticana (thans

Bovenweg 29), waar ze tot haar dood in 1903 blijft wonen².

Verder is er op de Mariënhof van alles te koop (afb. 23): een bruine Merrie, een *dogcart* (eenassig rijtuig waarop passagiers met de rug naar de bestuurder zitten), een *brik* (een korte Jan Plezier met achterinstap; de Engelse term break is fout gespeld) en een *Dos à dos* (als de dogcart maar met twee assen), bekleed met 'Marokijnleer', Marokkaans geitenleer. Aan spullen geen gebrek dus.

² Kadastraal archief Bennekom Sectie E. Gemeente archief Ede. Artikelnummers ter inzage bij auteur.

TE KOOP
 een 8-jarige bruine Merrie, mak
 en vertrouwd, in alle tuig goed
 bereiden, zoowel alleen als in het
 span. Te zien en te bevragen
 Huize „Mariënhof” te Bennekom.

DOG CART.
 Te Koop een zeer sterke en goed
 onderhouden Dogcart. Te zien
 Huize *Mariënhof*, Bennekom. (4300)

BREACK.
 TE KOOP: eene solide licht loo-
 pendende en in goeden staat zijnde
BREACK, voor een en twee Paar-
 den, Koetsierszitting onder de
 Kap. Te zien en te bevragen op
Mariënhof, te Bennekom. (6230)

TE KOOP:
 Een goed onderhouden **Dos à**
Dos met Marokijn Leder bekleed.
 Te bevragen bij den Koetsier op
Mariënhof, te Bennekom.

Afb. 23. Advertenties in *Het Nieuws van de Dag*, 1897, 1899, 1901 en 1904

Afb. 24. *Jan Albert Tjaard van Heloma* en *Elisabeth Umbgrove* bij hun huwelijk in 1904

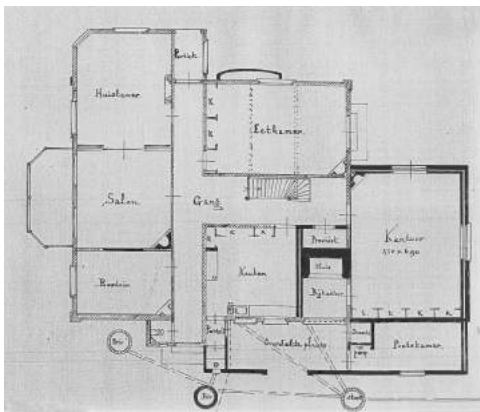
In 1904 trouwt Van Heloma, inmiddels 34 jaar, met Elisabeth Johanna Gerardine Umbgrove (Amerongen, 1873). Zijn afkomst getrouw gaat het paar op de foto in Fries kostuum (afb. 24) Ze krijgen op de *Mariënhof* twee dochters, Françoise Elisabeth (1905) en Eduarda Jeanne Albertine (1906)³.

In deze jaren wordt het huis ook gefotografeerd voor ansichtkaarten (afb. 25); de villa is blijkbaar een visitekaartje voor Bennekom, dat zich inmiddels ook toeristisch heeft ontwikkeld tot vakantiedorp met vele pensions. Op de foto links kijken we vanaf het Hondenpad naar de oostgevel van de villa, gericht naar de Grintweg. Aan de salon is een half open serre gebouwd. Op de foto rechts zien we

³ Archief Persoonskaarten. Gemeentearchief Ede.

Afb. 25. Ansichtkaarten van de Mariënhof, ca. 1905. Fotocollectie HV Oud-Bennekom.

Afb. 26. Verbouwingstekening van de Mariënhof, 1907. Gemeentearchief Ede.

de zuidgevel met de voordeur. De fotocollectie van Oud-Bennekom bevat veel meer van dergelijke foto's, dus het huis was kennelijk fotogeniek.

Diederich Johan Schas

In 1907 vertrekt Van Heloma naar Velp en verkoopt hij het landgoed aan Lodewijk Diederich Johan Schas, directeur van diverse cultuurmaatschappijen (o.a. opererend in Semarang op Java, Nederlands Indië). Schas is geboren in 1852 te

Zeist, gehuwd met Johanna Theodora Plate (1865), zij hebben een dochter Levina Louise (1884). Naast het landgoed Mariënhof (kadastraal Bennekom E1871 en E1188, Wageningen C750, C751, C752, totaal 2,1242 ha) neemt Schas ook aan de overkant van de Grintweg enkele percelen landbouwgrond over: Bennekom E337 en Wageningen C85 (nu Bovenweg 37) en Wageningen C84 en C849 (nu Grintweg 396), totale oppervlakte 1,1095 ha. De koopsom voor dit alles bedraagt 35.000 gulden⁴.

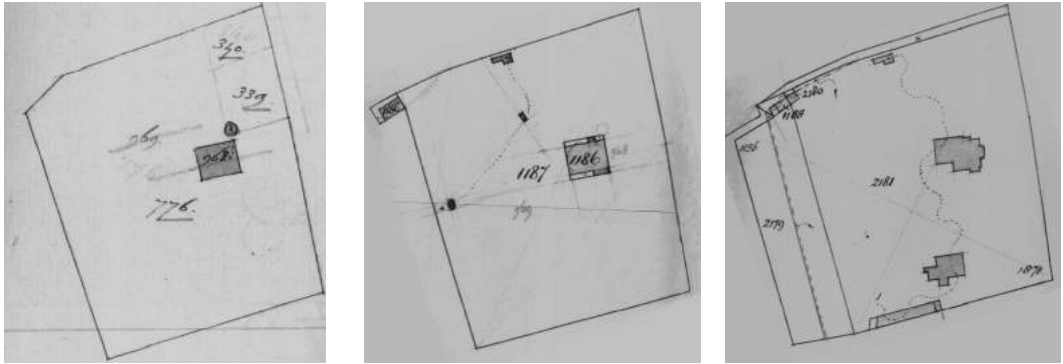
Schas verbouwt in 1907 het huis⁵. In afb.26 rechtsonder is de uitbreiding zwart ingetekend met een kantoor, een poetskamer, een overdekte werkplaats en een bijkantoor met kluis.

Schas heeft ook al telefoon; in de gids van 1915 staat hij onder Wageningen met nr. 183.

Tijdens een uitstapje naar Duitsland gaat hij met dochter Levina op een fraaie souvenirfoto (afb. 28).

⁴ Archief Notaris Fischer, 1907, akte 7855. Gemeentearchief Ede

⁵ Archief Bouwvergunningen, map 561/1907. Gemeentearchief Ede

Afb. 27. Kadastrale tekeningen van het Bennekomse deel van de Mariënhof.
 Links: in 1855, midden: 1869 en rechts: in 1912. Kadaster Arnhem.

Afb. 28. Lodewijk D.J. Schas met dochter Levina in Triberg, Schwarz-wald, omstreeks 1910. Fotocollectie RKD, Den Haag.

De plattegrond van de Mariënhof en haar bijgebouwen heeft inmiddels de nodige wijzigingen ondergaan. Dit wordt zichtbaar in afb. 27. In 1855 heeft de nieuwbouw van Panhorst nog een simpele rechthoekige vorm. Op de noordoosthoek staat een koepel, deze wordt vermeld in de advertentie in afb.5 in deel 1. In 1869 heeft Van Dam de huiskamer aan de zuidzijde vergroot en een dienstbodekamer aan de noordgevel toegevoegd. Ook staan er dan twee bijgebouwen langs het Hondenpad. De koepel lijkt verhuisd naar de achtertuin. In 1912 is aan de westzijde van het Bennekomse perceel een strook van 30 m toegevoegd en is de open serre aangebouwd waarschijnlijk door Van Heloma, is de uitbreiding van Schas zichtbaar, en staat het koetshuis van de Van Heloma's uit 1897 er bij. Ten zuidwesten ervan staat een langgerekte schuur, waarschijnlijk kort na 1870 gebouwd door Van Wickevoort Crommelin. Deze bestaat nog (afb. 38).

In 1916 verkoopt Schas het bezit aan Jonkheer Hugo Adriaan van Reigersberg

*Afb. 29.
Het echtpaar Van
Reigersberg Ver-
sluys – Schimmel-
penninck van der
Oye in 1906.
Koninklijke Ver-
zamelingen, Den
Haag.*

Versluys (Zutphen 1873 – Velp 1952). Hij is ritmeester bij de cavalerie en van 1903 tot 1924 adjudant in buitengewone dienst bij de Generale Staf van Koningin Wilhelmina. Hij huwt in 1906 met Barones Agnes Schimmelpenninck van der Oye (Den Haag 1883 – Velp 1945). Zij hebben geen kinderen (afb. 29). Van Reigersberg Versluys koopt nog een

strook grond bij aan de zuidzijde, waar- door het landgoed in 1924 zijn grootste omvang bereikt: 2,3446 ha. Verder koopt hij aan de overzijde van de Grintweg van Schas ook de hiervoor genoemde gronden, bovendien van anderen de percelen E334 met villa Rusticana (nu Bovenweg 29), E335 (nu Bovenweg 31) en E2903 en E2904 met het landgoed Wester-Eng. Aan de overzijde is het totaal bezit dan 2,0890 ha (10). Hij mag dan met ruim 4,4 ha wel de grootgrondbezitter van de Grintweg worden genoemd (afb. 30). Het paar vertrekt in 1929 naar Rheden.

Afb. 30. Het grondbezit van Van Reigersberg Versluys aan de Bovenweg.

Professor Jeswiet

Dan wordt het huis met de gronden en het koetshuis in 1930 gekocht door Jacob Jeswiet. Deze naam roept bij oudere Bennekommers nog herinneringen op, zij het veelal met gemengde gevoelens. Prof.dr. Jacob Jeswiet, geboren 1879 te Amsterdam, studeerde Botanie in Amsterdam, Zürich en Berlijn en promoveerde vervolgens in Zürich. Hij leidt van

1912 tot 1925 een proefstation voor de suikerteelt in Pasoeroean op Java. Van daaruit onderneemt hij diverse botanische expedities naar Nieuw Guinea, samen met zijn eerste vrouw Henriëtte Jeanne Hagedoorn, ook botanicus. Zij is geboren 1879 te Amsterdam, zij overlijdt in 1915 na een operatie. Kort daarna huwt hij zijn 14 jaar jongere schoonzus Maria Catherina Jacoba Hagedoorn, met wie hij 7 kinderen krijgt ⁶:

- Jacob, geb. Soerabaja 1917. Vertrok 1940 als ingenieur naar Ontario, Canada;
- Hugo Willem, geb. Pasoeroean, Java, 1918. In WO-II aan het oostfront gesneuveld;
- Arend, geb. Pasoeroean, Java 1920. Later jurist te Den Haag;
- Leo Wouter, geb. Pasoeroean, Java 1922. Later leraar te Deventer;
- Jodocus ('Dook'), geb. Pasoeroean, Java 1924. Gehandicapt; overleden te Arnhem 2009;
- Marie Anne Agatha, geb. Wageningen 1926. Woonde na 1945 in Pretoria;
- Aleida, geb. Wageningen 1930. Woonde na 1945 in Pretoria.

Jeswiet werd in zijn Indische periode een gerenommeerd wetenschapper, mede door tal van publicaties op basis van zijn botanische expedities, en in 1925 wordt hij door de Wageningse Landbouwhogeschool benoemd tot hoogleraar Plantensystematiek, Dendrologie en Plantengeografie, tevens hoofd van het Arboretum (afb. 31). In de oorlog gaat hij echter in de fout: mede onder invloed van zijn vrouw wordt hij NSB-lid en pleegt hij collaboratie met de Duitse bezetters. In

Afb. 31. Jacob Jeswiet in 1929

1947 worden hij en zijn vrouw hiervoor veroordeeld tot resp. 3,5 en 6,5 jaar met aftrek van 2 jaar voorarrest. Jacob wordt door de LH in 1946 oneervol ontslagen. Na hun internering wonen zij nog tot in de jaren vijftig met Leo en Dook op de Mariënhof. In 1960 overlijdt hij, in 1961 zijn vrouw, inmiddels verhuisd naar het verbouwde koetshuis Lijsteroord. Beiden zijn begraven op de Oosterbegraafplaats in Amsterdam.

Van koetshuis tot Lijsteroord

Het koetshuis annex paardenstal en koetsterswoning van de Mariënhof leidt vanaf de bouw in 1897 een vrij onzichtbaar bestaan. Kadastraal wordt het vanaf dat jaar getoond (afb. 27), maar op de topografische kaarten is het niet zichtbaar. Het gebouw stond op de plek waar zich nu het huis op Bovenweg 56 bevindt. Zeer waarschijnlijk woonden er

⁶ Archief Persoonskaarten. Gemeentearchief Ede

Zeer waarschijnlijk woonden er vanaf het begin koetsiers in dienst van de diverse eigenaren; wellicht werkten hun echtgenotes ook op het huis als dienstboden. Hierover is de eerste jaren niets terug te vinden. In de 20e eeuw komen we wel enkele namen van bewoners tegen⁷:

Van 1914 tot 1920: J.M. van Wakeren, arbeider, waarschijnlijk dus in dienst van de families Schas resp. Van Reigersberg Versluys.

Van 1922 tot 1928: M. Rosenboom, chauffeur, met vrouw en 3 kinderen, waarschijnlijk in dienst van de familie Van Reigersberg Versluys. De term 'chauffeur' geeft aan dat dan de koetsen zijn vervangen door een automobiel.

In 1930 wordt het pand door Jacob Jeswiet ingrijpend omgebouwd tot een normale woning. Aannemer J.J. van Laar uit

Afb. 32. Jan Dirk Jeswiet in 1925

⁷ Idem

Wageningen doet de klus voor 4000 gulden⁸. In het interieur wordt tropisch hardhout verwerkt. Het huis wordt dan Lijsteroord genoemd (afb.33). Direct daarna wordt het huis betrokken door Jacobs broer, Jan Dirk Jeswiet (afb. 32). Deze was onderwijzer aan de Bennekomse Oranjeschool.

Daarna heeft Lijsteroord tal van bewoners als huurder zien komen en gaan. Zo noteren we van 1934 tot 1945 de heer D.E. van Kraaijkamp, procuratiehouder bij de Twentsche Bank te Wageningen met vrouw en drie kinderen. Meester Jan Dirk Jeswiet woont in die jaren op Halderbrinkweg 2b, maar in 1951 is hij weer terug in Lijsteroord. In de jaren vijftig betreft ook de rest van de familie Jeswiet, waarschijnlijk door geldgebrek, het huis Lijsteroord en verhuren zij het grote huis. Na de dood van Jacob en Maria Jeswiet blijft hun zoon Dook er nog tot 1977 wonen, verzorgd door het echtpaar Doleman. Nadat Dook naar Het Dorp in Arnhem is verhuisd zijn o.a. de families Bon en Wind nog bewoners van Lijsteroord, nog steeds gehuurd van de erven Jeswiet. In 1979 is Lijsteroord afgebroken om plaats te maken voor de huidige villa.

Van de gronden op Wagenings gebied verkoopt Jeswiet in 1937 de westelijke helft tot aan de Wildekamp aan Barend Groeneveld, dan woonachtig in de aangrenzende boerderij op de (Weg over de) Wildekamp 8; aan de Grintweg verkoopt hij in 1955 het perceel Grintweg 315 aan het echtpaar De Bruin, dat daar een huis op bouwt.

⁸ Archief Bouwvergunningen, map 286/1930. Gemeentearchief Ede

Afb. 33. Het huis Lijsteroord na de verbouwing van 1930.

Fotocollectie HV Oud-Bennekom.

Opnieuw 'Indische Nederlanders'

In de jaren vijftig kreeg Nederland in korte tijd een groot aantal repatrianten uit Indonesië te huisvesten. Dat was ook in Bennekom te merken. De Bennekomse melkboer Willem Fluit was een van de mensen die zich hiermee bezig hield. Hij kocht of huurde een aantal oudere huizen, hier en daar plaatste hij ook tijdelijke barakken bij, en verhuurde hierin pensioenruimte aan repatrianten. Dit deed hij o.a. in het eerder genoemde huis Westering, in Rusticana en in de Mariënhof die hij huurde van de inmiddels naar Lijsteroord verhuisde familie Jeswiet.

Op zich een cynische parallel: opnieuw betrekken Nederlanders die uit Indië terugkeren de Mariënhof, nu echter onder aanzienlijk minder fortuinlijke omstandigheden dan voorheen.

Roelof Zomer: een nieuwe Mariënhof op het noordelijk deel

In 1960 koopt Roelof Zomer, drukker & uitgever te Wageningen de noordelijke helft van de gronden, perceel E5941,

ruim 1 hectare, met de uitgewoonde villa van de erven Jeswiet. Zomer is geboren in Franeker 1902, gehuwd (Tietjerksteradeel 1931) met Jakoba Antoinette Adriana de Walle (Wymbritseradeel 1903). Het gezin (afb. 34) telde zeven kinderen:

- Koenraad Jacobus Albertus Franke (Koen, Wageningen 1932);
- Aaltje Ieuwke Uulkje (Aly, Wageningen 1935);
- Hiltje Froukje Hilligchien (Hilly, Bennekom 1936);
- Jakoba Anthoinette Adriana (Koesje, Bennekom 1938);
- Tine Martha (Bennekom 1940);
- Herman Pieter Michiel (Bennekom 1943);
- Victoria (Bennekom 1944).

Het gezin Zomer woont van 1936 tot 1961 in de toenmalige villa Dennenoord, Bovenweg 11. Zomer sloop de oude Mariënhof en bouwt een voor die tijd

Afb. 34. Het echtpaar Zomer in 1957, omringd door hun kinderen, met de klok mee: Herman, Koesje, Koen, Aly, Hilly, Tine en Victoria. Fotocollectie Familie Zomer.

Afb. 35. Ansichtkaart van de nieuwe Mariënhof, ca. 1965. Fotocollectie HV Oud-Bennekom.

moderne villa met 10 vertrekken, inhoud 1100 m³ (afb. 35). Het nieuwe huis, ook weer Mariënhof genaamd, komt ca. 30 m verder van de Bovenweg af, ter plaatse van de huidige woningen Mariënhoven 98a en 100.

Architect was Hendrik van Leeuwen, Ericalaan 3, Wageningen. Van Leeuwen (1924-1999) was vanaf 1956 lector aan de LH in de *'Leer van de woning en haar bewoning'*. Hij schreef over het ontwerp van het nieuwe huis in het tijdschrift *Bouw*⁹.

Aannemer was H.W. te Pas, Enschede¹⁰. Zomer bouwt op de zuidwesthoek van zijn perceel een bergschuur voor tuingereedschap, 4,90 x 8,00 m. Het restant van deze schuur stond achterop ons perceel Mariënhoven 96, op een betonvloer die in de periode Jeswiet als tennisbaan werd

⁹ Van Leeuwen, H., 1967. Woonhuis 'Mariënhof' te Bennekom. *Bouw* jg. 22, nrs. 31/32, pp. 1106-1109.

¹⁰ Archief Bouwvergunningen, map 155/61. Gemeentearchief Ede

gebruikt; schuur en vloer zijn in 1986 gesloopt voor onze achtertuin. De nieuwe woning is door de familie Zomer in 1962 betrokken.

Het zuidelijk deel overleeft!

Het zuidelijk deel van het oude landgoed met het omgebouwde koetshuis Lijsteroord blijft in bezit van de familie Jeswiet tot 1979. Dan worden de Bennekomse percelen E4879 met het huis Lijsteroord, E5940 en het Wageningse perceel C1640, samen groot 0,7592 ha, gekocht door notaris Henk van Apeldoorn en zijn echtgenote Leidi van Sorgen. Het oude

Lijsteroord wordt gesloopt en vervangen door de huidige villa op Bovenweg 56. Mevrouw van Sorgen, thans nog eigenaar van dit gebied, heeft tuinieren als grote passie en wist het gebied in een kleine 30 jaar te ontwikkelen tot een waar paradijsje voor tuinliefhebbers, waarmee ze regelmatig in internationale tuinvakbladen te zien is. Zij gaf dit gedeelte de luister terug die het een eeuw eerder waarschijnlijk ook kende, maar in de 20e eeuw verloren was gegaan.

Verder resteren in deze tuin enkele interessante objecten van toen. Ten eerste staat ten zuiden van het huis, op de gemeentegrens, vanaf de Bovenweg ruim 50 m oostwaarts een tuinmuur met poort die stamt uit de 19e eeuw, waarschijnlijk uit de periode Van Wickevoort Crommelin, kort na 1870. Aan de zuidzijde daarvan staat bij de poort een paardendrinkbak, ook uit de 19e eeuw. Ten westen van de poort staat de bij afb. 29 al genoemde schuur met voormalige kas uit dezelfde periode (afb. 36). Verder staat er

Afb. 36. Tuinmuur met paardendrinkbak en schuur op het zuidelijk deel.

een z.g. tbc-huisje, een draaibare houten tuinkoepel, in de periode tussen 1880 en 1950 veel gebruikt vanuit de gedachte dat zon en buitenlucht genezend werkten (afb. 37). Dit huisje heeft lange tijd, tot in de jaren 50, in de voortuin van de Mariënhof gestaan, in de noordoostelijke hoek Bovenweg / Hondenpad.

Het noordelijk deel eindigt zoals het begon

Nadat Roelof Zomer in 1981 overlijdt wordt het noordelijke deel met de Mariënhof, dan perceel E8128, door de erven Zomer verkocht aan projectontwikkelaar Trabo Vastgoed (Schuurman & Van Manen). Deze splitst het perceel in 8 kleinere percelen. De villa Mariënhof wordt verkocht aan J. Kalse. Aan de

Bovenweg worden 3 percelen gevormd: Bovenweg 50-52-54. Hier worden in 1983 de drie huidige villa's gebouwd. Achter het oude huis verrijzen in 1985 de huidige huizen Mariënhoven 92 t/m 98. De villa Mariënhof is in 2000 vervangen door twee nieuwe woningen, Mariënhoven 98a en 100.

Het verhaal van de Mariënhof, althans het noordelijk deel, eindigt dus zoals het begon: met het initiatief van een projectontwikkelaar. Het aantal woningen is er in de tussenliggende 150 jaren vertienvoudigd. Nog steeds is het er mooi en groen wonen, onder oude bomen die vroegere eigenaren ooit voor ons plantten.

Afb. 37. Tbc-huisje, nog aanwezig op het zuidelijk deel.

Ontmoetingen met Melkboeren uit het verleden.

Marius Aartsen

De melkboer is een uitgestorven beroep. Zelfs toen hij nog huis aan huis zijn producten sleet, mocht hij in de laatste jaren al niet meer melkboer worden genoemd. Hij had een deftiger naam gekregen, en was melkman geworden.

Toch is het beroep van de melkboer of –man niet een zeer oud beroep. Toen Bennekom in het begin van de vorige eeuw nog maar een paar duizend inwoners telde, stonden de boerderijen niet ver van de dorpskern. Als mensen melk nodig hadden, was de boer niet ver weg. En de eieren kwamen van de kippen in de achtertuin.

Daar kwam verandering toen de boeren hun melk gingen leveren aan een zuivelfabriek. Dat waren aanvankelijk kleine fabrieken, ook wel melkinrichtingen genoemd. Hier in de omgeving zijn ze opgericht in Wageningen, Bennekom en Ede. Door de komst van de zuivelfabriek ontstond het beroep van melkboer. Dat was niet de boer die de melk aan de fabriek leverde, maar de man die de melk ophaalde bij de fabriek en rondbracht in het dorp.

Crisis

In de crisisjaren van de jaren dertig uit de vorige eeuw zijn er in Bennekom heel wat melkboeren bij gekomen. Trouwens niet alleen melkboeren, maar ook bakkers en kruideniers. In die jaren is de middenstand – zo werden de mensen met een winkel genoemd - sterk uitgebreid. Door de grote werkeloosheid begonnen velen zelf maar een zaak. Het waren veelal jongens uit grote gezinnen die de stap waagden. Deze ontwikkeling deed zich voor in het hele land. Om de betaande middenstand enigszins te beschermen is toen in 1937 de Vestigingswet Kleinbedrijf gekomen.

Bijgaande advertentie uit maart 1934 geeft aan hoe slecht de prijzen waren. Melk acht cent per liter en karnemelk vier cent per liter, winst vaak twee tot anderhalve cent per liter, daar werd je ook niet snel miljonair van. De bijproducten roomboter, kaas, slagroom en

NATUURE
is niet te ver

Vanaf 1 Maart 1934 noteeren wij:
Gepasteuriseerde Roomboter
f1.75 K.G. (Vrijblijvend.)
Melk 8 ct. per L.
Gepast. Melk . . . 10 ct. per fl.
Melk-Yoghurt 12 ct. p. 1/2 L. fl.
Karnemelksche pap 9 ct. per fl.
Slagroom
p. Liter p. 3/4 L. p. 1/2 L. p. 1/4 L. p. 1/8 L.
f 1.20 f 0.95 f 0.65 f 0.35 f 0.20
Koffieroom
p. Liter p. 3/4 L. p. 1/2 L. p. 1/4 L. p. 1/8 L.
f 1.- f 0.80 f 0.55 f 0.30 f 0.15
Karnemelk
6 ct. per geplomb. Literflesch **In**
4 **4**
4 ct. per Liter

Coöp. Vereeniging Stoom-Zui
CONCORDIA - WAGENI
Hoofdkantoor: Wageningen, Telepho
Ede, Telefoonnumr

Tegen het einde van de jaren twintig van de vorige eeuw deed zich een ernstige landbouwcrisis voor. Deze was veroorzaakt door overproductie maar ook door protectionistische maatregelen van verschillende landen. De akkerbouw in Nederland voelde als eerste de gevolgen van de crisis, maar in 1931 stortten ook de prijzen van veeteeltproducten in.

In dit verband kwam de Crisis-zuivelwet 1932 tot stand. De bedoeling van de wet was de melkprijs voor de boeren op een bepaald niveau te houden. De Crisis-zuivelwet 1932 werd later opgenomen in de algemene Landbouwcrisiswet 1933.

Deze wet gaf de regering uitgebreide bevoegdheden. Als producten waren verklaard tot crisisproducten dan was het produceren, verwerken, in voorraad houden en verhandelen gereguleerd. De regering kon de invoer met zogenoemde monopolieheffingen belasten. Deze inkomsten werden gebruikt om de producenten te ondersteunen.

Degenen die betrokken waren bij de productie, verwerking en distributie van de crisisproducten werden verplicht zich aan te sluiten bij een organisatie die weer deel uitmaakte van een landelijke Centrale. Eén van die centrales was de Crisis-Zuivel-Centrale. Alleen wie lid was van een organisatie die bij deze centrale was aangesloten, mocht als melkboer langs de deuren gaan.

yoghurt moesten het inkomen nog een beetje goed maken. Nu leefden die gezinnen vaak niet alleen van de zaak, een grote tuin met groenten en in de schuur een varkentje droeg bij aan het gezinsinkomen.

Jan Kelderman begon in 1934 (zie vergunning) een eigen zaak. Hij werkte op de A.K.U te Ede, in de volksmond de Kunstzijde genoemd. Daar werd in die jaren de Zondagsarbeid ingevoerd, dat weigerde hij uit principe, daarom begon hij voor zichzelf.

Het bestuur van de melkfabriek de Hoop nam in de crisisjaren ook nog twee vaste venters aan. De vrolijke Nol Jansen en Wim Methorst, ze kregen een klein basisloon. Door de verkoop van bijproducten moest het loon worden opgelapt. Maar door dit besluit maakte het bestuur de spoeling voor de bestaande melkboeren nog dunner.

Op 17 februari 1934 verleende de Crisis-Zuivel-Centrale, op basis van de Crisis-Zuivelwet 1932, aan Jan Kelderman in Bennekom een "Bewijs van Vergunning voor het verkopen, vervoeren en afleveren van consumptiemelk."

Gijs de Knijf werkte met zijn twee broers op de boerderij, toen hij ging trouwen in 1924 begon hij als melkboer. Het materiaal dat men nodig had was een transportfiets, twee melkbussen en een litersmaat. Onder aan de melkbus zat een koperen kraan waar je de maat onderhield.

Oorlog en bevrijding

Toen kwam de tijd van de mobilisatie (1939) en de oorlog 1940-1945. Alles kwam op de bon. Het was voor de middenstanders bonnen plakken. Jaren deed je met een jas of je moest er uitgegroeid zijn. Was je broek op het achterwerk versleten dan werden er een paar lappen opgenaaid. Daar zorgden onze lieve moeders voor in die tijd. Ging de buitenband van de transport het begeven, de fietsenmaker had nog een oude band waar goede stukken in zaten. Tegen het einde van de oorlog was geen band meer te krijgen. Toen kwamen de massieve banden, een voordeel nooit een lekke band. Wel zo zwaar trappen dat je tong op het derde knoopsgat hing. De oorlog was voorbij en wij kwamen terug van de evacuatie, deze duurde van 22 oktober 1944 tot mei 1945. De terugkomst ging geleidelijk. Om de paar dagen mochten wat straten terugkomen. De blijdschap en de saamhorigheid was groot. Wij kwamen op de fiets uit Ede en in de Molenstraat stond een orgel op het

Gijs de Knijf

trottoir. Mijn broer Jan (18 jaar) stapte van de fiets en ging achter het orgel zitten. Hij speelde Vaderlandse liederen, overal kwamen de mensen uit hun huizen. Ook zij die toevallig voorbij kwamen sloten zich aan. Een onverwachts zangkoor van zo'n dertig mensen zong uit volle borst. Thuis gekomen, geen ruit was er heel en geen pan op het dak, maar men was toch dolgelukkig dat men weer thuis was. De wederopbouw dat kwam wel.

De eerste weken toen wij weer in Bennekom waren, werd er nog geen melk bezorgd. De melkboeren stonden voor de melkfabriek de Hoop. Een ieder ging naar zijn eigen melkboer. Voor mijn moeder moest ik om de beurt de melk halen bij Knijf-Kelderman en Wout Grootheest, zij waren ook klant bij ons in de kruidenierszaak. Voor de huishoudster tante Aaltje van dominee Ozinga, onze overburen, moest ik alle Gerformeerde melkboeren af.

De sanering

In 1947 werd de wijk sanering tot stand gebracht, Wout Grootheest was de hoofdman. Hij regeerde met vaste hand, daardoor kreeg hij het voor elkaar om elf zelfstandige melkboeren op een lijn te krijgen. Hoe was het verleden, in elke straat kwamen elke morgen wel vijf of zes melkboeren hun producten verkopen. Bennekom had in 1947 ruim 5000 inwoners (nu 16000) en elf melkboeren. Jan

Kelderman vertelde mij eens: 's morgens bezorgde ik de klanten die ten oosten van de Edeseweg woonden en 's middags ten westen. Een nieuwe klant meldde zich, het was een groot gezin, ze woonden in het westen. Deze klandizie kon hij krijgen als hij vóór tien uur de melk bezorgde. Hierdoor fietste hij elke morgen even naar de westkant om die klant erbij te krijgen. De concurrentie was heftig, de klant was koning, soms leek het wel dat hij de keizer was.

Aan de sanering deden mee:

v.d. Broek	Achterstraat
Bakker	Lindelaan
Toon van Grootheest	Grindweg
Wout van Grootheest	Molenstraat
Nol Jansen	Halderbrinkweg
Jan Kelderman	Heidelaan
Gijs de Knijf	Schoolstraat
Wim Methorst	Lindelaan
Ab Mooi	Bovenweg
Geert Tollenaar	Pr. Bernhardlaan
Verhoef	Edeseweg

Uit het leven gegrepen

Na de wijkindeling zwaaide Ab Mooi bij ons in de Brinkstraat de scepter, hij was een gezellige en gemoedelijke man. Op de dinsdagmorgen vertelde hij, jullie raken de overburen kwijt. Mevrouw Ras heeft me net gezegd dat haar man een beroep als predikant naar Enschede had aangenomen. Dit was dus nieuws uit de eerste hand.

De humorist Gijs de Knijf kwam ik nog wel eens tegen. In de sneeuw winter van 1947-1948. Op de Brink was de weg nogal rond en moest je wel op het midden blijven rijden. De Knijf kwam uit de richting Ede met transportfiets met twee bussen erop, ik kwam uit de richting Bennekom met een mand met boodschappen. Wij gingen rakelings langs elkaar. Ik riep: heb je er al gelegen de Knijf? Hij riep: Ja zeker vannacht naast de vrouw in bed.

Ab Mooij

Jan Kelderman

Wim de Wit

Wim Methorst

Wim Methorst

Na de oorlog was alles nog op de bon, tot 1949. Alleen rookartikelen bleven nog verschillende jaren op de bon. Ik was aan het bezorgen aan de Bovenweg bij de familie van Schuppen. Aan de zijkant van de villa was een keukenraam met bel, daar leverde je de spullen af. De moeder van Kees Heitink, Bep was er dienstmeisje. Terwijl ik aan het afrekenen was kwam de vrolijke Gijs de pan halen. Hij zei tegen Bep: kun je aan Mevrouw soms vragen om twee sigaren voor mijn collega en mij. Terwijl hij aan de weg de pan was vullen zei Bep tegen mij: ik zal hem krijgen. Ze ging naar binnen en zei: Mevrouw, mijnheer de Knijf wil U spreken. Ik was zogenaamd nog even druk met de lege flessen te ordenen. Ik wilde wel even wachten hoe dit avontuur afliep. Mevrouw was inmiddels gearriveerd: u wilde mij wat vragen mijnheer de Knijf? Ik keek er van op hoe hij zich er uit redde. O ja mevrouw, mijn collega Appie Mooi en ik houden zo van Schimmelpennink fijn die ken ik!! Heb U er soms nog twee liggen zonder bon? Oh zeker mijnheer de Knijf die pak ik even. Bedankt, bedankt zei die. In iedere hand een sigaar de armen omhoog geheven ging hij zingend het pad af. Wat moest ik lachen. Bep zei: verdraaid nu is die mijn nog weer te glad af.

Aan de Harnsesteeg was ik in november aan het boekjes ophalen. Er hing een dikke mist. Knijf was met de bakfiets en ik met de fiets samen gingen we naar onze klant. Gijs zei: Vrouwtje wat mag je blij zijn dat je getrouwd bent. Waarom zei ze: Gijs zei omdat er helemaal geen vooruitzicht meer is!!

Op een zaterdagmorgen in 1948 was ik aan het bezorgen op de Bovenbuurtweg. Het was de tijd van de politieke beroering over de Indië kwestie. Vrijdagavond was op de radio bekendgemaakt dat minister Sassen van Overzeese rijkdelen was afgetreden. Hij kon het niet eens worden met zijn collega's in het kabinet. Net ben ik binnen of daar is melkboer de Knijf. Hij zei tegen mijn klant, moedertje heb je het al gehoord. het hele land is in verwarring.

Wat is er vroeg ze? Ja Sassen is uit het *Carberet* getreden. Terwijl hij de pan met melk ging vullen vroeg ze mij. Waar heeft die melkboer het toch over?

Slot

De sanering bracht wel wat verbetering in hun werk en inkomen denk ik, toch bleef het een zwaar beroep. Veel lopen, veel sjouwen, later zware flessen en veel klanten per wijk.

Wie het verleden idealiseert, kent vaak de geschiedenis niet.

Mijn evacuatie in 1944

Peter van Lookeren Campagne

Mevrouw Vos-Douwes Dekker heeft in haar laatste jaren gewoond in het tehuis Berinchem. Mevrouw Vos was echtgenoot van de heer Vos die in en na de oorlog advocaat was geweest en woonde aan de Edeseweg 52. In een grote doos met brieven en paperassen die in Beringhem was blijven staan, bevond zich ook een brief waarin de familie Vos door ons werd bedankt voor de gastvrije ontvangst en het korte verblijf in hun woning van 1 tot 3 oktober 1944. Ik was toen bijna 11 jaar.

De brief was ondertekend door al mijn familieleden incl. een bij ons onderdoken neef van mij, die met ons mee was geëvacueerd. Verder stonden de voornamen van de familie Kruidhof onder de brief en namen van nog een andere familie en twee studenten, die ook waren geëvacueerd vanuit Wageningen naar Bennekom.

Waarom het bedankbriefje in het Frans gesteld was is me niet duidelijk, misschien was dat deftig in die tijd.

Bombardement

Op 17 september woonden wij aan de Hamelakkerlaan in Wageningen in de "Sahara", zoals de nieuwe woonwijk toen nog heette. Omstreeks het middaguur werd die wijk gebombardeerd door de geallieerden als voorloper op de luchtlanding die vlak daarna werd ingezet. In drie golven gooiden drie vliegtuigen hun bommen op de wijk en vielen er 45 doden en met veel gewonden. De bommen waren eigenlijk bedoeld voor "Belmonte", het "buiten" dat door de Duitsers was ingericht als kampement met een grote hoeveelheid voertuigen, die allemaal in de grond waren ingegraven. Vanaf de Zoomweg tot en met de Diedenweg kwamen de bommen naar beneden, maar ons huis werd weliswaar zwaar beschadigd maar bleef nog wel overeind staan. Het was een prachtige dag en 's morgens reden we op de fiets door de buurt om alle aluminium sliffers op te rapen en daarmee onze fietsen te versieren. We

hadden geen idee waar die voor bestemd waren, maar later hoorden we dat dat was om de radar, die toen kennelijk al bestond, te verstoren. Tijdens het bombardement lag ik achter een tuinmuurtje aan de Zoomweg, maar ben daarna naar huis gerend en zag een waterfontein voor ons huis, omdat de waterleiding door een bom was geraakt.

Evacuatie

Nadat we 's nachts de Engelsen nog hadden horen praten, omdat ze tot de oosthoek van Belmonte waren gekomen, moesten we de volgende dag ons huis verlaten. We moesten onze kippen achterlaten, maar ik nam mijn albino konijnen nog mee omdat we eerst naar de Plantenziektkundige Dienst gingen, waar mijn vader toen werkte. We hebben daar tot 1 oktober gebivakkeerd, maar moesten toen Wageningen verlaten en zijn naar Bennekom gefietst om bij de

familie Vos terecht te komen in afwachting van een nieuw adres waar we naar toe konden evacueren. De twee konijnen gingen weer mee. Met de eerder genoemde 14 andere familieleden hebben we een aantal nachten bij de familie Vos gelogeerd, terwijl naarstig naar een nieuw adres werd gezocht. Mijn ouders kenden de familie Oudemans in Putten, die in Schovenhorst woonden en zij bleken ruimte in een andere woning te hebben waar we zolang mochten verblijven. Op de fietstocht (zonder de konijntjes) daarheen raakten mijn broer en ik in Ede door een razzia het contact met onze ouders en de rest van de groep kwijt. We wisten dat we naar Putten moesten en met behulp van de ANWB-borden zijn we doorgefietst en onderweg vroegen we steeds of iemand onze ouders had gezien.

Vlak voor Putten waren mijn ouders en de andere familie in een cafeetje gestopt om te wachten tot wij ook weer langs zouden komen. Daar werden we weer herenigd en waren toen meteen getuige van de grote branden die nog woedden omdat de nacht daarvoor de grote razzia in Putten was geweest, waar ongeveer 800 mannelijke inwoners van Putten waren opgepakt en naar Duitsland zijn afgevoerd. Daar was ook een zoon van de familie Oudemans bij, die helaas ook nooit meer is teruggekomen evenals honderden inwoners van Putten. Het briefje dat Kees Heitink me bracht riep al deze herinneringen weer bij me op die ik daarom nog weer eens heb opgeschreven.

Wageningen - Bennekom - 1-3 oktober 1944

Il était bien de reposer dans cette maison confortable après avoir eu quatorze jours redoutables.

C. M. van Loosdrecht ~~Campagne~~ ~~Stals~~ ~~Truus~~
 H. van Loosdrecht ~~Campagne~~ ~~Andrie~~
 Hans van Loosdrecht ~~Campagne~~ ~~mijneke.~~
 Peter van Loosdrecht ~~Campagne~~ ~~Stals~~

D. van Loosdrecht

V. H. Schoonveld - Hollander
 M. P. W. - K. Hollander.

[Handwritten signatures]

Wageningen- Bennekom -
1-3 oktober 1944

Il était bien de reposer dans cette maison confortable après avoir eu quatorze jours redoutables.

Bennekom Joods Toevluchtsoord 1940 - 1944

Kees Heitink en Ad Nooij

Een werkgroep van de Historische vereniging Oud-Bennekom doet sinds enkele jaren onderzoek naar de lotgevallen van Joden die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Bennekom verbleven. In de Kostersteen zijn over dit onderwerp reeds een aantal artikelen verschenen. Ook is er enkele jaren geleden een druk bezochte bijeenkomst geweest waar het verhaal werd verteld van de Soetendael met zijn vele onderduikers.

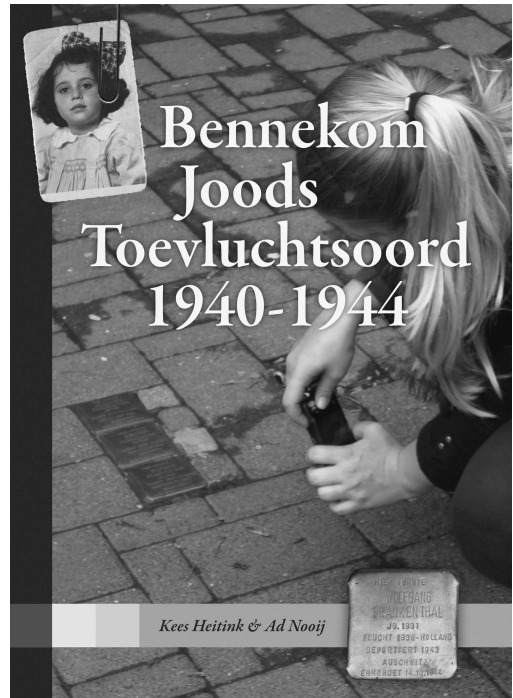
Vóór 1940 woonden in Bennekom slechts weinig Joden. Maar reeds in het najaar van 1940 kwamen de eerste Joodse vluchtelingen naar Bennekom. Dat waren Duitsers die vóór de oorlog het nazi-regiem in hun land waren ontvlucht en zich aanvankelijk hadden gevestigd in het westen van Nederland. Tot april 1943 konden zij hier legaal wonen. Maar toen moest Gelderland *Judenfrei* worden. Zij stonden voor de keuze: 'vrijwillig' naar kamp Westerbork te gaan of onderduiken.

In de loop van 1942 kwam een tweede stroom op gang. Nu waren het Nederlandse Joden die geen gehoor wensten te geven aan de oproep voor een zogenaamd 'Pools werkkamp', en via hun contactmannen een onderduikadres in Bennekom vonden. Deze tweede stroom zou aanzienlijk groter worden dan de eerste. Vóór de oorlog was Bennekom met zijn vele pensions een geliefd vakantiedorp. Tijdens de oorlog werd Bennekom een Joods toevluchtsoord. De onderduikers zaten niet alleen in het uitgestrekte bos- en heidegebied, maar ook in de Kraats, en op veel plaatsen in het dorp zelf, zoals de Halderbrinkweg het Algemeer, de Nassaulaan, de Heerdlaan, de Julianalaan en de Selterskampweg.

Toen in oktober 1944 de gehele Bennekomse bevolking moest evacueren, zochten ook de onderduikers elders een nieuw onderkomen.

Door de werkgroep is uitvoerig archiefonderzoek verricht en met veel mensen gesproken. Er is veel ontdekt. De resultaten zijn neergelegd in een boek van ruim tweehonderd bladzijden. De presentatie vindt plaats op dinsdag 15 mei 20.00 uur in de Gereformeerde Kerk aan de Brinkstraat te Bennekom. Hiervoor wordt u allen hartelijk uitgenodigd!

Deze avond kan het boek met korting worden gekocht.

Excursie naar Klundert en Dordrecht

Woensdag 9 mei vindt de jaarlijkse dagexcursie plaats. De bus vertrekt om 8.00 uur bij het Kijk- en Luistermuseum.

We gaan op weg naar het Vlasserij-Suikermuseum in Klundert, waar we beginnen met koffie met gebak. We krijgen twee rondleidingen en ook de lunch zal op deze locatie gebruikt worden.

's Middags bezoeken we de Grote of Onze-Lieve-Vrouwenkerk in Dordrecht. In deze indrukwekkende kerk krijgen we een rondleiding en een kop koffie of thee.

Om 18.00 uur verwachten we weer in Bennekom te zijn.

De excursiekosten bedragen € 40,-, maar houders van een museumjaarkaart betalen € 37,50 op vertoon van de kaart. Aanmelding geschiedt door inleveren van het aanmeldingsformulier, dat - uiterlijk op woensdag 25 april - kan worden ingeleverd bij Ineke Knoppers (de Vries), Prinsenlaan 15, 6721 EB Bennekom. Degenen die bij de vorige excursie niet mee konden vanwege de slechte postbezorging, krijgen bij opgave in de eerste week voorrang. Bij overtekening wordt een reservelijst gemaakt. Als U (na opgave) toch verhinderd bent, dient U dit zo spoedig mogelijk te melden aan Ineke Knoppers (tel. 418008). Bij annulering na 27 april wordt er € 15,- (de buskosten) in rekening gebracht, tenzij er een vervanger mee gaat.

De excursie is in de eerste plaats bedoeld voor leden van de Historische Vereniging Oud-Bennekom. Als er plaatsen over zijn kunnen er introducés mee. We verheugen ons op deze interessante dag!

Historische fietstocht

Op zaterdag 19 mei 2012 kunnen we U een nieuwe activiteit aanbieden: een fietstocht. Durk Bouwman zal de diversiteit van het landschap rond Bennekom, de begroeiing en de inrichting ervan vanuit een historische perspectief toelichten. Een klein gedeelte van de tocht wordt lopend afgelegd.

We verzamelen om 13.00 uur op de Prins Hendrikweg bij de slagboom. De route loopt langs het noorden van Bennekom en we eindigen om ca. 16.30 uur aan de noordwestkant van ons dorp.

Er kunnen 20 personen aan deze tocht deelnemen; de inschrijving geschiedt op volgorde van binnenkomst. Wanneer later blijkt dat U toch niet kan deelnemen, meldt dat liefst zo spoedig mogelijk, zodat iemand van de reservelijst alsnog mee kan fietsen. Bij zeer slecht weer gaat de tocht niet door; mocht U twijfelen, dan kunt U vooraf dhr. Bouwman bellen: 0318 622306.

De kosten bedragen € 2,50 te betalen voor aanvang van de fietstocht. Ukunt zich opgeven door inleveren van het formulier bij Ineke Knoppers (de Vries), Prinsenlaan 15, 6721 EB Bennekom.

Nieuwe leden

Het bestuur heet de volgende personen van harte welkom als nieuwe leden:

Fam. E.M. Heij
Fam. G.v.d.Hoef
Dhr. K van Meijeren

Agenda

- Woensdag 9 mei Voorjaarsexcursie naar Klundert en Dordrecht. Zie elders in deze Kostersteen.
- Dinsdag 15 mei: Voorjaarsbijeenkomst in de Gereformeerde Kerk, Brinkstraat. Tijdens deze bijeenkomst vindt de presentatie plaats van het boek: *Bennekom, Joods Toevluchtsoord 1940-1944*. Korte inleidingen worden verzorgd door Ad Nooij, Kees Heitink, Max van Weezel, M. Elzas.
- Zaterdag 19 mei: Historische fietstocht. Zie elders in deze Kostersteen.

Documentatiecentrum Bennekom

Het documentatiecentrum van de historische vereniging Oud-Bennekom is gevestigd op de bovenverdieping van het Kijk en Luister museum, en is elke dinsdag voor bezoekers geopend van 09.00 – 12.00 uur en 14.00 – 16.00 uur. Geïnteresseerden in de historie van Bennekom zijn welkom na een afspraak via onderstaande personen:

Henk Gijsbertsen, telefoon (0318) 415275; email: gijsbertsenh@hotmail.com

Riet Hoogkamer, telefoon (0318) 416180; email: rhoogkamer@planet.nl

Bestuur

A. van Kampen, voorzitter
R. Hartman, secretaris
M. van den Brink, penningm
G.J. Adams
Mevr. C.J. Knoppers
Mevr. L. Ruzius
Mevr. G.J.M. van Raan-Onderwater

Website: www.oudbennekom.nl

Ledenadministratie

Mevr. G.J.M. van Raan-Onderwater
Grietjeshof 18, 6721 VJ Bennekom

Beheer foto- en diacollectie

H. Gijsbertsen
H.van Amerongen
C. Vos

Bibliotheek

Mevr. G.M. Hoogkamer-Weijman

Redactie Kostersteen

A.T.J.Nooij, eindredacteur
H. Van Amerongen
C.A. Heitink
J.A. van der Valk
Email: a.en.j.nooij@hetnet.nl

De Kostersteen 120

April 2012

Theo Michels	“Een buitenverblijf voor zomer en winter geschikt”. Het verhaal van de Mariënhof en zijn bewoners. (deel 2)	1
Marius Aartsen	Ontmoetingen met Melkboeren uit het verleden	13
Peter van Lookeren Campagne	Mijn evacuatie in 1944	19
Kees Heitink Ad Nooij	Bennekom Joods Toevluchtsoord 1940-1944 <i>Boekaankondiging</i>	21
Bestuursmededelingen		22

De KOSTERSTEEN is het orgaan van de Historische Vereniging Oud-Bennekom. De Kostersteen verschijnt vier maal per jaar en wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De minimum contributie in 2012 bedraagt € 15 per jaar voor een individueel lidmaatschap en € 16 voor een gecombineerd lidmaatschap (bijv. echtpaar). Aanmelding bij de ledenadministratie. Betalingen op rekening 908980 ten name van Vereniging Oud-Bennekom.

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen uit de Kostersteen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie of het bestuur.

ISSN 13830465